

Učni načrt in učne knjige meščanske šole v Krškem.

II.

Ako ni temelj poslopja dober, tudi zidovje ne more trdno stati. Če se podlagi ne zaupa, tudi nastavek ni brez suma. Vsaki šoli je gotovo učni načrt temelj vsemu šolskemu poslovanju; učne knjige, šolske in domače naloge se morajo ozirati na učni načrt. Učnemu načrtu krške meščanske šole pa niso posebno zaupali, kakor smo jasno povedali v prvem svojem članku. Ta nezaupljivost se je razširila v novejšem času tudi na učne knjige.

V prejšnjih časih sicer že učiteljstvo ni posebno zapalo učnim knjigam, ker so bile za slovenske, nemščine nezmožne otroke pretežke. V tej zadevi je bil n. pr. katehet že od začetka obupal nad nemškim katekizmom v prvem razredu. Enako je obupal tudi učitelj geometrije v tem razredu. Ker so otroci komaj nemško brati znali, je odložil katehet nemški verouk in rabil menda slovenski katekizem; učitelj risanja se je pa pri geometriji posluževal — sicer ne slovenščine, ampak krede, šolske table, raznih modelov itd. Z nemškimi učnimi knjigami se je dalo še najlozje izhajati pri predmetih, ki jih mora učitelj nazorno poučevati, n. pr. pri prirodopisu, zemljepisu, risanju, za katere predmete ima šola od nekdanj vse polno lepih in dragocenih učil. Za te predmete so pa tudi učne knjige izvrstne, posebno iz Tempškega zaloge. Za fiziko ima učilnica tudi lepe priprave; toda ta predmet je sam na sebi težak, in nemški učni jezik ga otežuje še bolj. — Veliko križev je pri zgodovini z nemškim učnim jezikom in z nemškimi knjigami — pri slovenskih otrokih, dokler ne umejo nemščine, kar se ne zgodi pred vstopom v drugi razred. Veliko spretnosti mora imeti učitelj nemščine, če rabi tudi izvrstne knjige, kakršne so n. pr. Schreiner-Bezjakove nemške vadnice. Ako bi te knjige uvedli vsaj v 1. (ali tudi 2.) razred nemške meščanske šole, bi izhajali še najlozje in bil bi še najboljši uspeh, ki bi ga dosegli po racionalni metodi.

Toda če dobe slovenski otroci v roke iste knjige kakor nemški učenci, je to pedagoška nesmisel. In vendar so rabili in še rabijo take knjige na tej šoli, in to še celo od avtorja, ki je v te knjige stlačil citate najtežjih nemških pisateljev in pesnikov.

Učne knjige pa, ki jih rabijo, so vse potrjene za meščanske šole od ministrstva. Po zakonu je te knjige izbrala domača učiteljska skupščina, kar je potem od slučaja do slučaja potrdil deželni šolski svet.

Kakor znano, imamo tudi za slovenske meščanske šole vse knjige, razen za računstvo in slovenski jezik. Te knjige so tudi potrjene od ministrstva. Smeli bi jih morebiti rabiti, vsaj paralelno z nemškimi, tudi na krški meščanski šoli, toda uvedene niso. Za slovenski jezik pa so rabili in deloma še rabijo Končnikovo 4. berilo in Končnikovo slovnico. Ti dve učni knjigi, o katerih vobče lahko trdimo, da sta uporabni na meščanski šoli, sta potrjeni pa le za splošne ljudske in ne za meščanske šole. Čuli smo nasvet, da bi namesto teh uvedli slovenske učne knjige, ki so v rabi na srednjih šolah. —

Vprašanje pa je: Kje se bolj približujemo zakonu, če uvedemo na meščanske šole učne knjige srednjih šol ali učne knjige splošnih ljudskih šol? Naša misel je, da so slednje knjige primernejše; saj tudi meščanske šole sodijo v

kategorijo javnih ljudskih učilnic in ne v vrsto srednjih šol. To vprašanje smo izprožili zaradi tega, ker so se merodajni faktorji pri krški meščanski šoli izpodtikali nad uvedenimi učnimi knjigami za slovenski jezik, ne da bi vedeli nasvetovati, katere druge knjige bi po zakonitem potu uvedli potlej, ako odstranijo sedanje. — Tudi tukaj bi se torej reklo: Kritikovati je lahko, ali bolje narediti — je težko.

Kritikujoči glasovi.

V zadnjem času stopa v ospredje važno vprašanje o slovenskem meščanskem šolstvu, ki je neizmerne pomena za izobrazbo srednjega stanu. Ni ga naroda, ki bi bil glede meščanskih šol tako na slabem, kakor smo Slovenci.

Jako umesten članek o tem poglavju je priobčila dne 14. t. m. »Edinost«, ki ga objavljamo svojim čitateljem, da ne izgine brezsledno mimo slovenskega učiteljstva.

»Edinost« piše:

„Slovensko“ meščansko šolstvo in oblasti.

Kakor je napis tega članka ironija, tako je tudi ironija postopanje vseh oblasti v stvari slovenskih meščanskih šol. Ironija in preziranje šolskih zakonov po vsem Slovenskem! V Avstriji je namreč kakih 800 meščanskih šol, slovenske deške meščanske šole pa nimamo Slovenci niti ene! Le Uršulinke v Ljubljani imajo privatno slovensko dekliško šolo te vrste. Da nimamo niene take šole, po kakršni hrepenimo že več nego trideset let, tega nismo mi krivi, tega na Goriškem in Kranjskem niti zakonodajalca (deželna zbornica) nista zakrivila. V prvi in drugi deželi sta deželna zbornica pred 30 in več leti sklenila po vladni inicijativi v tej stvari dobre šolske zakone, ki so seveda tudi bili sankcionirani in so torej veljavni. Za Goriško zahteva zakon, da se »po možnosti« osnuje za vsak šolski okraj meščanska šola. Zakaj torej ne osnujejo niti ene za slovenski del te pokrajine?! Ali ni možno?

Pred 30 ali pred 20 leti morda res ni bilo še umestno, da bi se bile postavile na Goriškem tri meščanske šole, na primer v Gorici za okraj goriške okolice, v Tolminu in Sežani. Tedaj so morali veliko trositi za splošne ljudske šole. Tedaj niso bile še dovolj organizovane in preskrbljene z vsem. Tedaj tudi javnost in razni faktorji v državi niso še zahtevali toliko znanja, ki se pridobiva zlasti v meščanski šoli. Ali dandanes ne more človek samo z izobraženostjo, pridobljeno v ljudski šoli, priti do boljšega kruha. Srednje šole pripravljajo za višji stan, ljudske za nižji, meščanske pa za srednji stan. Nam Slovencem pa manjka posebno srednjega stanu! In manjka ga posebno zaradi tega, ker nimamo učilnic, v katerih bi se praktično izobrazili v tem oziru. — Naše oblasti na Goriškem, okrajni šolski sveti, so tako nemarni in nedelavni, da v 30 letih niso osnovali niti ene meščanske šole za Slovence. Ako si često ena sama občina more postaviti šolsko poslopje za 50—100.000 K, zakaj ne bi mogel ves okraj postaviti takega poslopja?

Še večjo nedelavnost moramo očitati kranjskim šolskim oblastim. Ondi je zakon o tej točki star 32 let. Ta zahteva, da mora vsak šolski okraj ustanoviti najmanj eno meščansko šolo. Faktično pa ima od 12 šolskih okrajev le krški okraj — nemško deško šolo te vrste. Kakor so Slovenci edini narod v Avstriji, ki nima slovenske meščanske šole, tako je Ljubljana edino glavno mesto v